

HARALAMB
ZINCA

**dintre sute
de catarge**

Editor:

Hadrian Mateescu

Redactor:

Camelia Coste

Concept grafic:

Silvia Olteanu

DTP:

Radu Nan

Corector:

Cristina Teodorescu

Copyright © Haralamb Zincă, 1961

Copyright © 2022 Publishing Solutions

Este interzisă reproducerea integrală sau parțială a lucrării, sub orice formă, fără permisiunea scrisă a editurii.

Toate drepturile rezervate.

Casa Presei Libere, Corp A3-A4, Etaj 1

Tel.: 021.336.36.33

E-mail: office@publisol.ro

Găsiți cărțile noastre pe www.publisol.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României**ZINCĂ, HARALAMB**

Dintre sute de catarge : roman / Haralamb Zincă. - Petrești :
Publisol, 2022

ISBN 978-606-9629-54-3

821.135.1

Tipărit la ARTPRINT

www.artprint.ro

Un băiat – să tot fi avut cincisprezece ani – urca din greu o cărăruie anevoioasă ce ducea spre platoul de pe muntele Giumalău. Se vedea că urcă de multă vreme; gâfâia chinuit, iar obrajii îi erau aprinși ca para focului. În răstimpuri, se oprea și se uita neliniștit în jur, așteptând parcă un semnal știut numai de el. Auzea tălăzuirea liniștită a codrului și, îmbărbătat parcă, pornea mai departe cu mai multă îndârjire. Broboane de sudoare îi șiroiau fără contenire de pe frunte pe obrajii încinși. Și le ștergea cu podul palmei, din mers, cu ciudă.

Deodată, pe când se oprise și căta îngândurat spre cerul senin, de undeva din spate, sau din dreapta sa se auzi un strigăt înspăimântător:

— Stai!

Băiatul înțelese primejdia și începu să urce în fugă, dar, curând, din pricina cocoloșului de hârtie pe care și-l băgase în gură, își pierdu respirația.

— Stai că trag! izbucni din nou aceeași voce înspăimântătoare.

Nu se opri totuși. Câteva împușcături risipiră liniștea codrului. Se auzi un țipăt scurt. Băiatul se înălță brusc în vârful picioarelor, lungindu-se, apoi își pierdu echilibrul și căzu, prăvălindu-se până când se opri în trunchiul unui molid. Ieșiră atunci din întunecimea codrului opt jandarmi care se îndreptară spre cel ucis.

Unul dintre ei trăgea după el un civil înalt și slab. O cătușă îl ținea pe acesta strâns legat de mâna soldatului.

— A murit! constată un jandarm cu părere de rău.

— Ia întoarce-l, mă, pe spate, să-i vedem mutra! ordonă plutonierul, un bărbat voinic, negricios, cu un aer sever.

Jandarmul răsuci cadavrul; o baltă de sânge se lăţise la rădăcina molidului.

— A murit! repetă jandarmul.

Faţa băiatului însă nu părea a unui mort; mai era încă aprinsă şi păstra pe frunte câteva broboane de sudoare. Ochii priveau împietriţi chipurile jandarmilor. Se observa uşor că în clipa morţii îşi încleştase gura.

— Ăsta e? îl întrebă plutonierul pe cel încătuşat.

Civilul abia se mai ţinea pe picioare. Se vedea că fusese bătut; avea lângă ochiul drept o rană neagră, urâtă, iar buzele-i umflate şi sparte articulară un sunet:

— E... e...

— Ce tot îndrugi acolo, mă, se înfurie plutonierul. Numai dracu' te mai poate pricepe.

— Zice că da, lămuri jandarmul care-l căra după el. Civilul dădu din cap în semn afirmativ.

— Mersi! Plutonierul se apucă din nou să cerceteze de departe cadavrul. După un timp, zise: Ia vezi, mă Marine, parcă ar avea ceva în gură, parcă ar strânge ceva între măsele... Ia vezi tu, puişorule, am dreptate?

„Puişorul” se lăsă pe vine, iscodi cu o teamă inexplicabilă gura mortului şi exclamă:

— Hă!

— Ce hă, mă Marine?

— E ceva... zău, așa e cum ziceți dumneavoastră, don' plutonier.

— Mă Marine, ia încearcă tu și deschide-i gura!

— Eu? se codi Marin.

— Ți-e teamă, lepră? Hai, hai, încearcă!

Jandarmul se supuse. Așeză carabina deoparte, apoi cu amândouă mâinile se apucă să descleșteze gura mortului, însă nu izbuti.

— Nu vrea, don' plutonier.

— Ce nu vrea, mă?

— Nu vrea mortu' să deschidă gura.

— Hai că ești tâmpit... Nistore! Ia-ncearcă tu, băiatule, c-ai mai multă minte.

— 'Nțeles, să trăiți!

Nistor îl dădu pe celălalt în lături, se lăsă într-un genunchi, scoase din teacă baioneta și-i băgă vârful în gura mortului, printre măsele. Câteva plesniră.

— Apucă, mă, acuma maxilarele cu mâna, îl sfătui plutonierul. Așa. Și trage... Voinicește, mă... Ei, bravo...

În cele din urmă, degetele jandarmului izbutiră să scoată din gura împușcatului un cocoloș de hârtie.

— Iote-te, don' plutonier, ce-avea mortu-n gură!

Plutonierul luă cocoloșul de hârtie și-l despături sub ochii curioși ai subalternilor. Numai civilul se uită pierdut la fața îndârjită a băiatului, acum năclăită de sânge.

Plutonierul citi în gând:

N.P. a trădat. Misiunea nu mai poate fi îndeplinită. Schimbați urgent baza de acțiune. Întrerupeți orice legătură cu noi. Armata Roșie a eliberat Botoșanii, Suceava. Linia frontului nu este clară. Nu pierdeți timpul.

Inovan

— Mda! mormăi plutonierul mulțumit, și-i aruncă civilului o privire batjocoritoare. Mda! Taman la vreme! Ești liber, domnule!

Acesta tresări; privi speriat jandarmul care-i scotea bucuros cătușa. Brațul eliberat căzu moale ca și când n-ar fi fost al său.

— Ești liber, domnule, nu înțelegi? Suntem oameni de cuvânt. Hai, cară-te, ce mai stai?

Buzele umflate ale civilului rostiră ceva. Plutonierul se înfurie:

— Ce tot mormăi acolo? N-auzi, domnule?! Ești liber! Liber!

Și pentru că omul continua să stea nemișcat, plutonierul îl apucă cu o mână de reverele hainei, îl trase spre el și-i urlă în urechi:

— N-auzi, ești liber!

Apoi îl îmbrânci la vale. Ar fi căzut dacă nu s-ar fi apucat de crengile unui brad. Respiră adânc și se apucă să coboare încet, șovăitor, așteptând parcă deznodământul. Nu-l așteptă prea mult. Plutonierul trase imediat și civilul se prăbuși fără să scoată un țipăt.

— Cărați morții mai încolo... Și mișcați-vă ceva mai iute că n-avem timp de pierdut. Plutonierul își cercetă ceasul: acele arătau ora nouă și un sfert: Mda! mai repede, băieți!

În vremea aceasta, pe un platou de pe muntele Giumalău, cincisprezece partizani din grupul „Stânca”, aflat sub comanda lui Pavel Tonea, își făceau ultimele pregătiri pentru a trece la îndeplinirea unei misiuni grele... poate ultima, căci așa cum arătau evenimentele, războiul se apropia de sfârșit. Misiunea le fusese încredințată de către „Stejarul” – postul Comitetului Central – și suna astfel:

Hitleriștii vor încerca aprovizionarea frontului Nord-Est de Vatra Dornei și prin trecătoarea P...

Dinamitați stâncile și închideți trecătoarea. Luați legătura cu Inovan. Elaborati împreună planul acțiunii. Inovan o să vă procure dinamita de care veți avea nevoie. Așteptăm raportul vostru.

Misiunea era cu totul neobișnuită. În ultimele luni de activitate, grupul „Stânca” se specializase în aruncarea în aer a eșaloanelor militare hitleriste. Totuși, comandantul trecuse de îndată la îndeplinirea ordinului. Luase legătura cu Inovan și împreună puseseră la punct amănuntele acțiunii. În seara de 2 aprilie, partizanii, îmbrăcați în uniforme ale armatei antonesciene urmau s-o pornească spre trecătoarea P... Acolo aveau să fie așteptați de doi artificieri de la minele din Iacobeni.

În dimineața de 2 aprilie, la ora nouă și zece minute, un partizan îi raportă comandantului că auzise la poalele muntelui câteva împușcături. La ora zece și treizeci, Pavel Tonea și comisarul grupului, Filip Dalea, adunară oamenii pentru o scurtă consfătuire. Comandantul le verifică încă o dată pregătirea și își arătă din plin mulțumirea; toți își cunoșteau misiunea, iar uniformele procurate de la Vatra Dornei le veneau băieților de minune. Exclamă răsând:

— Bine vă mai șade!

— Lasă, Pavele, zise unul dintre ei, nici ție nu-ți șade rău în uniforma asta de locotenent.

Pavel râse.

— Da, nu-mi vine rău, o simt însă străină pe mine.

La ora douăsprezece treizeci, luară prânzul. La ora treisprezece, omul de veghe dădu alarma:

— Nemții! Vin nemții!

Câteva minute mai târziu, nemții și jandarmii le atacară fulgerător pozițiile. „Am fost trădați!” fu primul gând al comandantului – și ordonă deschiderea focului. Se apărară ceasuri în șir cu îndârjire. Cercul din jurul bazei se strângea însă văzând cu ochii. Căzură patru dintre ei. Fu rănit și comisarul: un glonț îi pătrunsese în braț.

Văzând situația grea, Pavel Tonea luă o hotărâre pe care o transmise de îndată oamenilor:

— Trebuie să ne retragem, fraților... Pregătiți-vă! Luați cu voi numai strictul necesar.

— Fugim din fața dușmanului? îl înfruntă unul.

— Da! răspunse comandantul scurt și hotărât.

— Bine, dar...

— Lasă vorba!... Pregătiți-vă, n-avem timp de pierdut. Un cartuș să nu rămână. Mihuț, David și Godea, îngropați morții. Simți că nu toți îi înțeleg ordinul, de aceea repetă cu încăpățânare: Trebuie să ne retragem... să ieșim din încercuire!

Spre seară, printr-o manevră iscusită și folosind cu multă pricepere întunericul ce se lăsase, bărbații ieșiră din încercuire. Din clipa aceea, începu marșul grupului „Stânca” despre care niciunul dintre ei nu știa unde, când și cum avea să se termine.

Rătăceau de câteva zile, flămânzi și obosiți, prin codrii deși și întunecoși din munții Călimanului. Se târau în același șir indian, împleticindu-se și sprijinindu-se în tăcere, de câte un molid. Numai unul dintre ei – comisarul –, rănit în ciocnirea pe care o avuseseră cu jandarmii, gemea de durere aproape la fiecare pas. În liniștea apăsătoare a codrului, geamătul rănitului răsuna nefiresc și înfricoșător. Dar oamenii se obișnuiseră.

În fruntea șirului, la vreo șase pași, mergea Pavel Tonea, un bărbat de statură potrivită, bine legat la trup, îmbrăcat într-o uniformă de ofițer ponosită. Mergea aplecat, cu ochii-n pământ, ca și când s-ar fi socotit vinovat de ceva. Se gândea la Filip; mâine-poimâine, avea să moară. Atunci, îl vor îngropa în grabă, undeva printre copaci, după care vor porni mai departe prin văgăunile munților. Frunze arămii ori, cine știe, ace de brad ruginite îi vor acoperi mormântul. Vor trece anii. Revoluția va birui. Apoi careva dornic să reconstituie istoria grupului lor se va apuca să caute mormântul lui Filip. Nu-l va găsi, căci movila ce-o vor lăsa în urmă va fi devenit una cu codrul.

O pasăre țâșni speriată dintre crengi și scoase un țipăt prelung. Comandantul tresări, văzu pentru o clipă pasărea neagră și, în ciudat că se speriasse, începu să suduie. Apoi, neliniștit, se uită peste umăr, căutându-și tovarășii. Aceștia, gâfâind din pricina urcușului, îl urmau cu pași mici. Valentin îl sprijinea pe rănit. „O să moară!” își zise din nou comandantul, întorcându-și privirea. Acum nu mai auzea gemetele lui Filip, ci gâfâiala celor zece. După un timp, fu cuprins de-o senzație ciudată, i se părea că

respirația lor anevoioasă, pornită parcă dintr-un singur plămân, îi frigea ceafa. Se uită iar peste umăr. Oamenii îl urmau, îl urmau disciplinați, închipuindu-și pesemne că el știe încotro îi conduce. Însă el nu știa decât un singur lucru, că trebuie să-și salveze grupul, că trebuie să-și îndepărteze oamenii de baza descoperită și atacată de jandarmi prin surprindere, că sunt urmăriți și hăituiți. Știa doar că rătăcesc în munții Călimanului, fiind ruși de orice fel de legătură și că, până când n-o vor restabili, vor rătăci mereu.

— Mă, Pavele, nu mai facem și noi un popas? întrebă cineva.

Comandantul îl recunoscuse pe Mihuț după vocea sa răgușită. Răspunse dur, fără să-și întoarcă privirea:

— Nu!

Dacă s-ar fi oprit, oamenii s-ar fi prăbușit ca niște butuci și nu s-ar mai fi ridicat multă vreme. Nu-i vorba, că nici locul pentru un popas odihnitor n-ar fi fost prea bine ales. Îl dureau și pe el picioarele. Abia și le mai urnea. Simțea că dintr-un moment în altul se va prăbuși. Totuși, continua să meargă. Nu se mai gândea la nimic. O forță lăuntrică, izvorâtă din dorința fierbinte de-a salva grupul, îl purta mereu înainte, când spre vest, când spre sud, prin codrii seculari. O clipă, i se păru că adormise în picioare. Tresări și se uită încruntat în jur. Auzi din nou gemetele rănitului. „O să moară! Dacă am fi avut printre noi un medic... Intelectualii...” Din pricina oboselii, nici el nu mai știa ce voia să spună despre intelectuali.

Curând ieșiră într-o pajiște verde ce li se păru nespuse de luminoasă, deși soarele blând de aprilie asfințea le-neș dincolo de crestele Pietrosului, către Rodna. Nu trecu mult și codrul rămase în urmă, ca o frontieră neagră și

foarte întinsă. Răzbit de oboseală, comandantul ridică mâna. Aproape în același timp, oamenii își lepădară ranițele și se lăsară moale la pământ, răsuflând ușurați. Mai mult din obișnuință, Pavel își plimbă privirea peste fețele lor trase și nebărbierite, observă cât erau de vlăguiți și se lăsă la pământ, cuprins de amețeala oboselei. „Ar trebui să ne retragem mai spre marginea pădurii. Pământu-i umed... oamenii sunt încălziți. Ar trebui să pun o santinelă.” Nu mai avu însă putere nici să se miște, nici să rostească vreun ordin. Și cum stătea întins la pământ, săltându-și ritmic coșul pieptului, văzu cum umbrele înserării ieșeau pe furiș din adâncul codrului și se întindeau negre peste lume, încătușând-o.

Când deschise ochii, descoperi pe neașteptate bolta înstelată și i se păru că se trezise undeva printre aștri. Se sperie și, instinctiv, dădu să se țină de ceva, ca nu cumva să se prăbușească. În neștire, apucă arma automată. Se trezi și-i veni să râdă, dar nu răsese. Apoi i se făcu frig și-și aminti cu groază că băieții, doborâți de oboseala marșului, adormiseră pe pământul gol și umed. Sări brusc în picioare și se uită-n jur. Zări trupurile încremenite de somn ale oamenilor și-l cuprinse un sentiment de milă. Cum să-i trezească? Totuși, în aceeași clipă, trecu de la un om la altul, scuturându-i cu violență:

— Scoală, Emile! Măi, Godea! Hai, Lică! Ce naiba-i cu voi? Da' sculați-vă odată!

Emil, Godea, Lică deschideau ochii, mormăiau cuvinte neînțelese, se întorceau pe partea cealaltă și adormeau la loc. Pavel se înfurie și începu să-i înghiontească cu putere între coaste. Numai David și Andrei se treziră.

— Ce-i, ce s-a întâmplat? întrebarea ei speriați, căutându-și armele prin întuneric.

Aflând despre ce era vorba, se apucară, bombănind, să-i dea comandantului o mână de ajutor.

— De Filip să nu vă atingeți! porunci Pavel.

În beznă se iscă o mică învălmășeală. Oamenii se ridicau în picioare și, picotind de somn, se împiedicau unul de celălalt, neînțelegând nimic din ceea ce făceau.

— Întindeți foile de cort! striga Pavel. Nu vedeți c-ați adormit pe pământul gol?

În cele din urmă, își întinseră foile de cort, păturile, și adormiră ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat. Filip rămase în seama lui Pavel. Comandantul avu grijă să nu-l trezească, dar, în același timp, să-i aștearnă mantaua și să-l acopere cât mai bine. Când termină, se pomeni singur, înconjurat de zvonul straniu al codrului ce vuia în depărtare. I se făcu frig, începu să tremure și se ghemui între ceilalți.

Se trezi în zori, înghețat, căci în timpul somnului se dezvelise. Își trase peste el mantaua, oftând. Nu se îndura să se ridice. Dăinuia o tăcere grea, apăsătoare, tulburată doar de vuietul trist al codrului.

Un gând îl făcu să-și cerceteze ceasul de mână, după care sări în picioare. Dârdâind de frig, se apucă să-l caute pe radist. Îl găsi dormind sub o manta murdară; se îngrămădise lângă Valentin.

— Victor! Auzi, mă, Victore, mă?

Radistul deschise imediat ochii și, recunoscându-și comandantul, se sculă cu băgare de seamă. Se întinse, căscă de câteva ori și zise scărpinându-se în cap:

— E frig, zău așa... Începem? Nu-i prea devreme? se interesă el căscând din nou și îndesându-și sub capelă părul blond și cărlionțat.